
אופטימיות זהירה לצד סיבות לדאגה

תמונת מצב ההייטק הישראלי לשנת 2024

מחקר וכתובה: דני בירן, ד"ר אסף פתיר ואלמוג גריסרין

מבוא

שנת 2024 עמדה בסימן מלחמת "חרבות ברזל". למרות השנה הקשה ישנן סיבות לאופטימיות: בחלק מהמדדים נבלמו הירידות, ואף נרשמו עליות; למרות אתגרי המלחמה, וביניהם גיוס עובדי הייטק רבים למילואים, שיחות עם בכירים בתעשייה מגלות שחברות ישראליות המשיכו לעמוד ברוב המחויבויות שלהן ללקוחות או לחברות אם רב-לאומיות; מספר חברות הצליחו לגייס סכומים גדולים מאד; מספר ההנפקות לציבור עלה לעומת 2023; ורובן ככולן של החברות הרב לאומיות המשיכו את פעילותן בישראל.

עם זאת אסור לדעתנו להיקלע לאופטימיות מוגזמת. סך ההשקעה בסטארט-אפים מתייצב ברמה נמוכה יחסית, מספר המשקיעים הפעילים ממשיך לרדת, ונתוני התעסוקה מצביעים על קפאון מתמשך במספר העובדים בהייטק. תופעה חדשה שבלטה מאוד ב-2024 היא גידול בריכוזיות בהייטק, ולכן הקדשנו בדוח זה פרק מיוחד לנושא.

ריכוז הממצאים לשנת 2024:

- בשנה זו הייתה עלייה בסך השקעות ההון בחברות ישראליות. לאחר תיקון סטטיסטי שמביא בחשבון גילוי השקעות באיחור, אנו מעריכים שסך ההשקעות ב-2024 הוא כ-9.7 מיליארד דולר, לעומת כ-8.7 מיליארד בשנת 2023. הרבעון הרביעי מראה שוב שההייטק **מתייצב על רמה של כ-2.5-2 מיליארד דולר השקעות ברבעון**.
- **מספר סבבי ההשקעה המשיך לרדת** (גם לאחר תיקון סטטיסטי שמביא בחשבון גילוי סבבים באיחור).
- מגמות ההשקעה בישראל דומות למגמות בארה"ב. באירופה הייתה ירידה בסך ההשקעות ב-2024 (אך גם שם הייתה עלייה ברבעון האחרון).
- **עלייה בולטת בריכוזיות של ההייטק הישראלי בשנת 2024:**
  - ההשקעות בסייבר היוו שיא של 42% מסך ההשקעות.
  - ההשקעות ב-10 החברות שגייסו את הסכומים הגבוהים ביותר ב-2024 היוו שיא של 34% מסך ההשקעות.
  - קרן הון-סיכון זרה אחת השתתפה בסבבי גיוס בהם הושקע שיעור שיא של 24% מסך ההשקעות.
- **הירידה במספר המשקיעים הפעילים בישראל**, הן ישראלים והן זרים, עליה הצבענו בדוחות קודמים, ממשיכה להדאיג. ב-2024 הייתה ירידה של כ-16%, הן במספר המשקיעים הזרים הפעילים בישראל והן במספר המשקיעים הישראלים הפעילים, לעומת 2023.
- **משקיעים אמריקאיים היוו 80% מסך המשקיעים הזרים ב-2024** (הן קרנות הון-סיכון והן כל גופי ההשקעה).
- מבין 20 קרנות ההון סיכון הפעילות ביותר בעולם בשנתיים האחרונות, חמש מעולם לא השקיעו בחברות ישראליות. שמונה מתוך ה-15 האחרות לא השקיעו בחברות ישראליות ב-2024. שלוש מתוך ה-15 המשיכו להשקיע בקצב דומה לזה של שנים קודמות, ואחת (סקויה קפיטל) אף הגבירה את הקצב.
- מבין 20 קרנות ההון סיכון התאגידיות (CVC) הפעילות ביותר בעולם בשנתיים האחרונות, 11 מעולם לא השקיעו בחברות ישראליות. שמונה מתוך התשע האחרות השקיעו בלפחות חברה ישראלית אחת ב-2024.
- **מספר ההנפקות לציבור עלה מ-4 ב-2023 ל-6 ב-2024.**
- מספר הרכישות של חברות טכנולוגיה ישראליות בשנת 2024 היה דומה לזה של 2023, אך השווי גדל בכ-60%.
- **הקיפאון במספר העובדים בהייטק נמשך גם ב-2024, כאשר סך המצטרפים לענף ירד באופן משמעותי** בשנה זו. כמו כן, אחרי שנים של עלייה בשיעור המצטרפים להייטק ללא הכשרה אקדמאית – שיעור זה ירד ב-2024. למלחמה לא הייתה השפעה על שיעור גיוס ערבים להייטק.

בהסתכלות לעבר 2025 לא ניתן לדעת אם אנחנו עומדים בפתחה של תקופת צמיחה מחודשת, או שמדדי 2024 משקפים מציאות חדשה של ההייטק הישראלי, שכן לצד סימנים מעודדים יש גם סיבות לדאגה.

- ההסדרה הנוכחית בצפון והחזרה לשגרה של חלקים גדולים מהמשק עשויים להקטין את פרמיית הסיכון להשקעה בישראל, אך הסכנה של חזרה לאי היציבות שאפיינה את המשק בכלל וההייטק בפרט במשך רוב 2023 בעקבות קידום הרפורמה המשפטית מדאיגה מאד.
- העלייה בהשקעות ב-2024 מעודדת, אך היא נובעת בעיקר מהשקעה אחת, ובמשך שנתיים ההשקעה בסטארט-אפים מתייצבת על רמה קבועה של 2-2.5 מיליארד דולר ברבעון.
- יש פעילות יזמית רבה בתחום ה-Defense-Tech, אך בינתיים מדובר במספרים קטנים, ובסה"כ ההייטק נעשה תלוי יותר ויותר בסייבר ותוכנה ארגונית. שאר הסקטורים אינם מצליחים להתקדם.
- כפי שציינו בדוחות קודמים, אנו עדיין מודאגים מהירידה של ישראל במדדים עולמיים של בינה מלאכותית, ומחוסר היכולת, לפחות בינתיים, להתייצב מאחורי תכנית לאומית אחת בטכנולוגיה קריטית זו, לממן אותה וליישם אותה במלואה. הקמת המטה הלאומי לבינה מלאכותית עשויה להיות צעד חיובי בכיוון הנכון אך המבחן הוא בביצוע.

אלא אם מצוין אחרת, הנתונים בסקירה זו לגבי ההייטק הישראלי נלקחו ממאגר המידע IVC. נתונים לגבי מדינות אחרות מבוססים על מאגר המידע PitchBook.

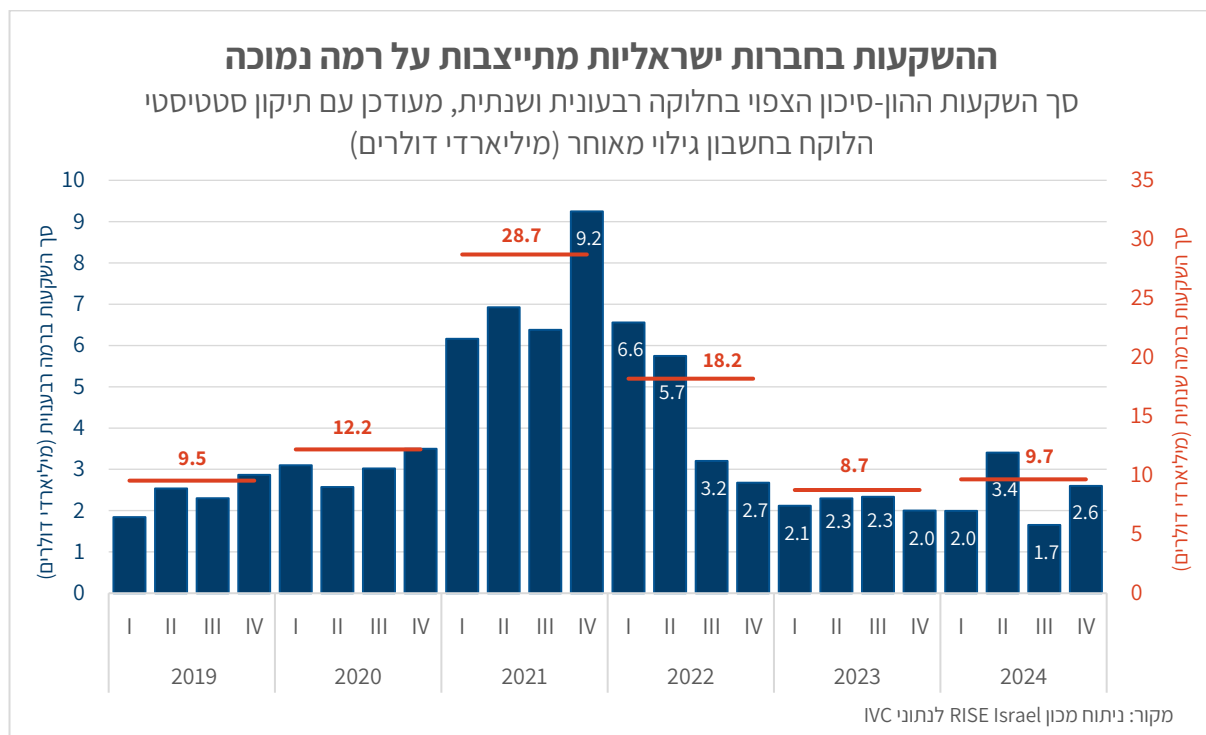
מטבע הדברים, סקירה שמתפרסמת מיד בסיומו של רבעון סובלת מכך שנתונים שמגיעים באיחור לא נכללים בה, ועל כן חלק מהמספרים המוצגים בסקירה זו עשויים להתעדכן בחודשים הקרובים. בחלק מהמקרים הוספנו תיקון סטטיסטי כדי לצמצם את הפער בין הנתונים הזמינים עד כה לבין השקעות וסבבים שצפויים להתגלות בהמשך.

פרסומים אחרונים

- [מספר הסטארט-אפים החדשים שקמים בישראל בירידה, האם זו בעיה?](#)
- [מצב ההייטק הישראלי בצל שנה למלחמת "חרבות ברזל"](#)
- [ניתוח מעמיק של גלי הפיטורים בהייטק הישראלי](#)
- [מעמדה של ישראל במירוץ הבינה המלאכותית | תמונת מצב](#)

1. השקעות בחברות ישראליות

מאז שהגיעו לשיא של יותר מ-9 מיליארד דולר ברבעון האחרון של 2021, השקעות הון-הסיכון בחברות ישראליות ירדו ברציפות עד תחילת 2023 ואז התייצבו על רמה נמוכה של כ-2 מיליארד דולר ברבעון. מגמה זו נשמרה גם ב-2024, עם חריגה חיובית אחת ברבעון השלישי בזכות הגיוס החריג של כמיליארד דולר ע"י WIZ. בהתאם **סך ההשקעות ב-2024 עלה לעומת 2023 - 8.7 מיליארד דולר בשנה החולפת לעומת 8.3 בשנה שלפניה, ולפי התחזית שלנו הנתון הסופי יתקרב ל-10 מיליארד דולר ב-2024 לעומת 8.7 ב-2023**. כפי שצינו ב**דוחות קודמים**, סה"כ היקף ההשקעה היה תלוי בשנה האחרונה בעיקר במספר וגודל המגה-סבבים (100 מיליון דולר או יותר). **ב-2024 היו 12 מגה-סבבים שהיוו כ-30% מסך ההשקעות**. מכיוון שהנתון הידוע בסוף הרבעון צפוי להתעדכן במידת מה כלפי מעלה בעתיד אנו מציגים את הנתונים לפי תחזית המבוססת על ניתוח סטטיסטי של נתוני העבר.

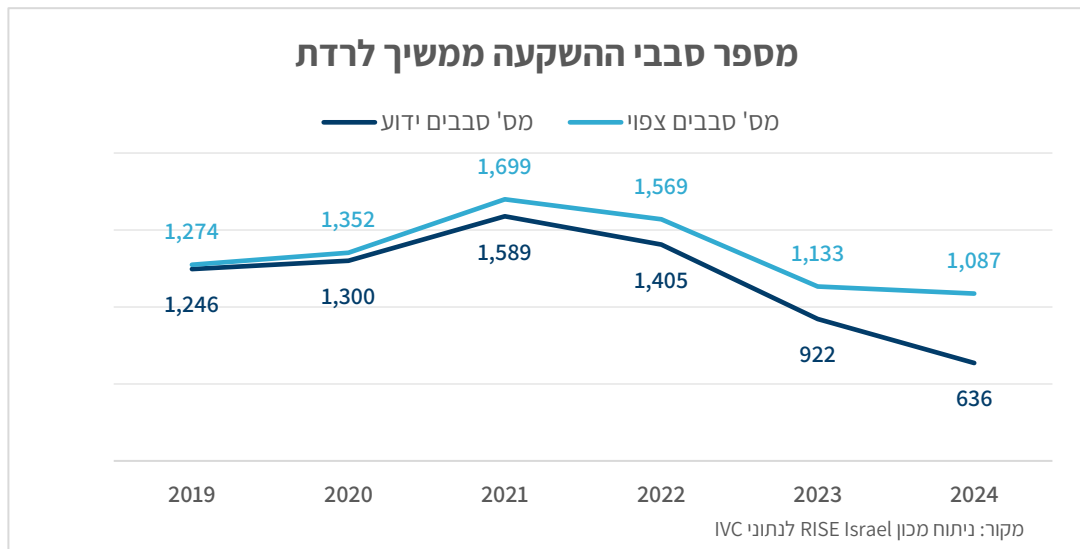
תרשים 1

הערה: חלק ממאגרי הנתונים הישראלים כוללים נתוני השקעות על חברת Safe Superintelligence, שבראשה עומד ישראלי לשעבר אליה סוצקבר, ושגייסה סבב סיד של מיליארד דולר ברבעון השלישי. לדעתנו לא מדובר בחברה ישראלית ולכן לא כללנו אותה בנתוני ההשקעות בדוח זו. נציין כי החברה עצמה מעידה כי היא: An American company with offices in Palo Alto and Tel Aviv.

מבחינת סקטורים, ההשקעות בסייבר ב-2024 עלו לשיא של 42% מסך ההשקעות.

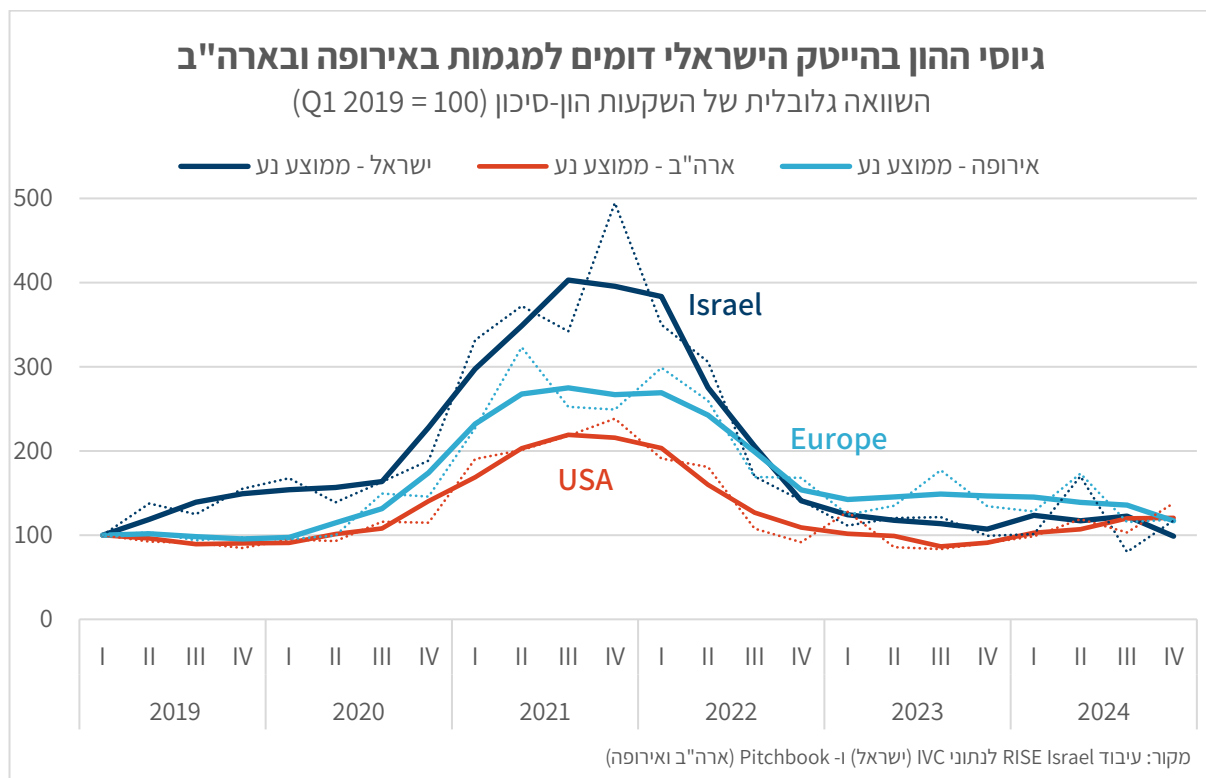
תרשים 2 מראה את **המשך הירידה במספר סבבי ההשקעה בחברות ישראליות - ירידה שהחלה ב-2022**, והמשיכה גם ב-2024. מכיוון שסבבי השקעה רבים אינם מתגלים ברבעון שבו הם מתבצעים, המספר צפוי להתעדכן כלפי מעלה בהמשך, ובהתאם הוספנו תחזית המבוססת על ניתוח סטטיסטי של נתוני העבר.

בנוסף, עקב הקושי בגיוס הון, סטארט-אפים רבים, בעיקר בשלבים המוקדמים, מגייסים הון דרך השקעות SAFE, שהוא תהליך המאפשר לחברה לגייס הון מבלי שיקבע השווי שלה באותו זמן, ובתמורה המשקיעים מקבלים הטבות שונות. כמו כן, יש חברות שמגייסות הון רק ממשקיעים קודמים בחברה (גיוס פנימי). בדרך כלל, חברות אינן מפרסמות גיוסים פנימיים או גיוסים ב-SAFE, ולכן מספר סבבי הגיוס בפועל גבוה מזה המפורסם. עם זאת, תופעה זו הייתה קיימת גם בעבר, ואין סיבה להניח שהיא השתנתה בשנה האחרונה לעומת זו שלפניה.

תרשים 2

תרשים 3 מציג את ההשקעות בישראל, בארה"ב ובאירופה, כשהן מנורמלות לתחילת 2019.

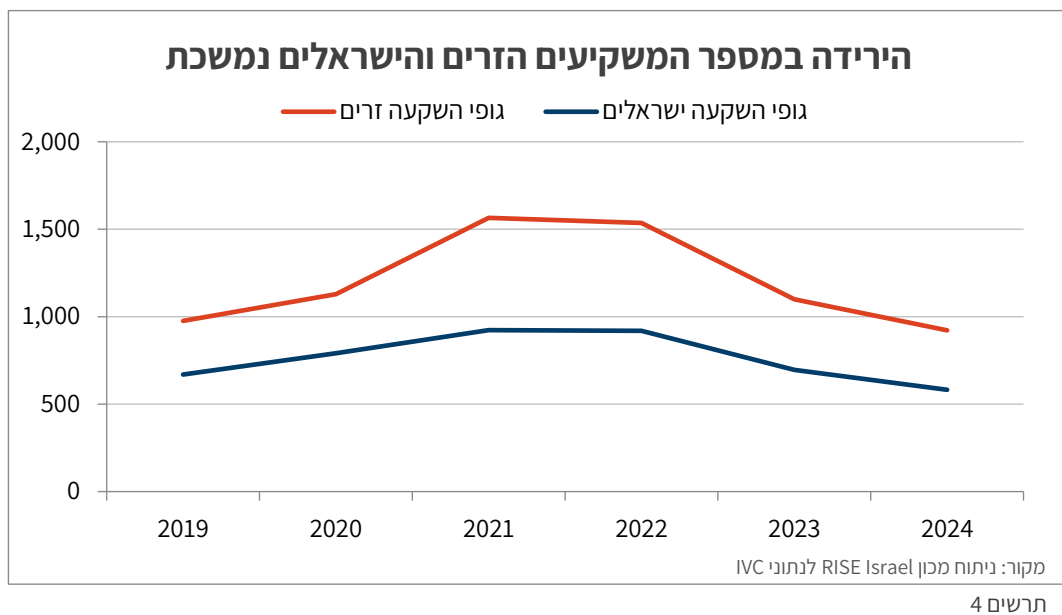
תרשים 2

הערה: ברבעון הרביעי של 2024 הייתה עליה בסך ההשקעות בישראל לעומת זה שלפניו, אך התרשים מראה ממוצע נע של שלושה רבעונים, כך שהגיוס הגבוה ברבעון השני לא נכלל הפעם, ולכן הגרף מראה ירידה.

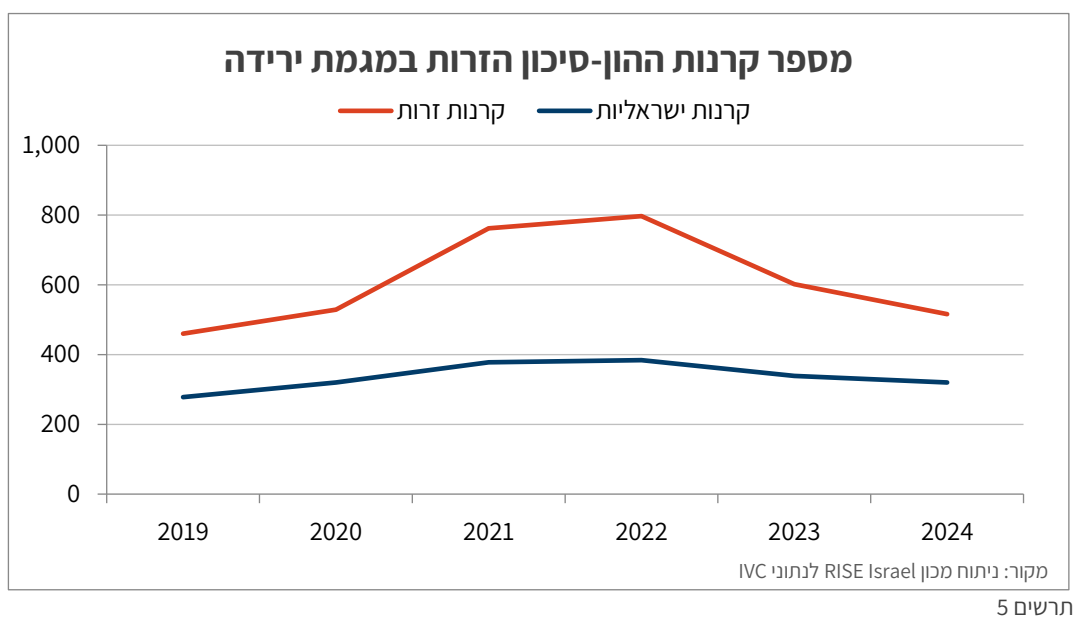
2. משקיעים בחברות ישראליות

בדוחות האחרונים שפרסמנו הצבענו על ירידה מדאיגה במספר גופי ההשקעה הפעילים בישראל, הן מקומיים והן זרים. כפי שניתן לראות להלן, **מגמה זו המשיכה גם ב-2024**. כיוון שהירידה במספר גופי ההשקעה הפעילים החלה כבר ב-2022, לא ניתן לדעת כמה ממנה נובע מההאטה הגלובלית שהחלה בשנה זו, כמה היא הושפעה מאי-היציבות הפנימית ומהמלחמה שאפיינו את שנת 2023, ומה ההשלכות של הימשכות המלחמה וההרעה בסנטימנט כלפי מדינת ישראל בדעת הקהל במדינות שונות ב-2024. בנוסף, סביר שלפחות חלק מהירידה בפעילות של גופים מקומיים נובעת מקושי שלהם עצמם לגייס הון.

תרשים 4 משווה את מספר כלל גופי ההשקעה הפעילים (כלומר, ביצעו לפחות השקעה אחת) שאינם אנשים פרטיים - קרנות הון-סיכון (VC), קרנות הון-סיכון תאגידיות (CVC), משקיעים מוסדיים, ותאגידים - בהפרדה בין זרים וישראלים.

תרשים 5 משווה בין מספר קרנות הון-סיכון הפעילות, בהפרדה בין ישראליות וזרות.

כ-80% מבין גופי ההשקעה הזרים שפעלו בישראל ב-2024 הם אמריקאים, ושיעור דומה מבין כלל קרנות ההון-סיכון הזרות. זו עליה של 8% ו-5% בהתאמה לעומת 2023, שנובעת בעיקר מכך שמשקיעים מאירופה ואסיה הושפעו כנראה יותר מהמלחמה.

מכיוון שההאטה הגלובלית שהחלה במחצית השנייה של 2022 השפיעה וממשיכה להשפיע על משקיעים רבים בעולם, יתכן שחלק מהמשקיעים שהיו פעילים בעבר הפסיקו להשקיע לא רק בישראל. לכן, בדקנו הפעם גם את ההשקעות בחברות ישראליות של קרנות ההון סיכון ושל קרנות ההון סיכון התאגידיות (CVC) הפעילות ביותר בעולם בשנים 2023-2024.

קרנות הון-סיכון

מתוך 20 קרנות ההון סיכון הפעילות ביותר בעולם מבחינת מספר השקעות בשנים 2023-2024, חמש מעולם לא השקיעו בחברות ישראליות. שלוש מתוך אלה אינן יכולות להשקיע מחוץ למדינות שבהן הן פועלות, כך שרק שתיים מ-20 הקרנות הפעילות ביותר, שיכולות להשקיע בחברות ישראליות, מעולם לא עשו זאת.

מתוך 15 הקרנות שהשקיעו בעבר בחברות ישראליות:

- ארבע לא השקיעו באף חברה ישראלית בשנים 2023 ו-2024.
- שבע לא השקיעו באף חברה ישראלית ב-2024.

תרשים 6

כאמור לעיל, לא ניתן לייחס זאת לפעילות הכללית של קרנות אלה, שכן הן היו הפעילות ביותר בעולם ב-2023-2024. יש לציין גם שמספר ההשקעות של ארבע מהקרנות בחברות ישראליות בשנים אלה דומה למספרן בשנים שלפני, אינדיקציה לכך שקרנות אלה לא הושפעו מהאירועים בישראל.

מבין הקרנות הפעילות בעולם, יש לציין את סקויה קפיטל, שבשנת 2024 דווקא הגבירה את קצב השקעותיה בישראל, ואף פתחה מחדש נציגות מקומית של הקרן.

קרנות הון-סיכון תאגידיות

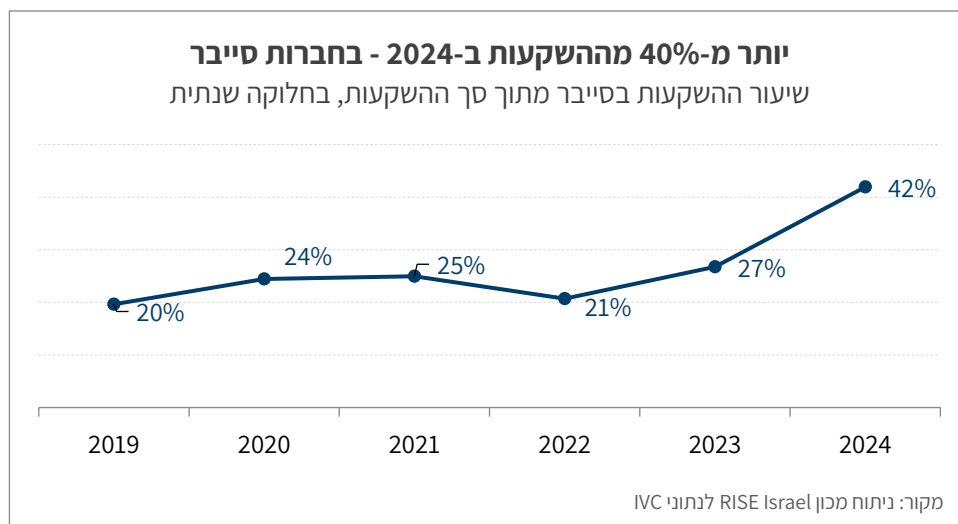
מתוך 20 קרנות ההון סיכון התאגידיות הפעילות ביותר בעולם מבחינת מספר השקעות בשנים אלה, 11 מעולם לא השקיעו בחברות ישראליות. שתיים מתוכן אינן יכולות להשקיע מחוץ למדינה שבה הן פועלות, כך שתשע מאלה שיכולות להשקיע בחברות ישראליות, מעולם לא עשו זאת.

- כל תשע הקרנות שהשקיעו בעבר בחברות ישראליות ביצעו לפחות השקעה אחת כזו ב-2023.
- **שמונה מהן ביצעו לפחות השקעה אחת כזו גם ב-2024.**

ניתן אולי ללמוד מכך ש-CVC פחות מושפעים מהאירועים השונים בישראל, ולכן יש חשיבות גדולה למשיכת CVC שלא השקיעו בעבר בישראל לעשות זאת.

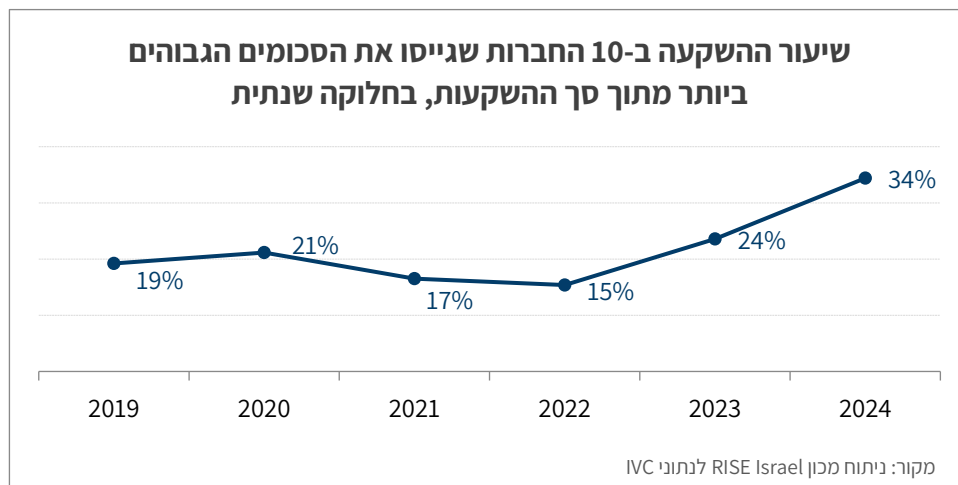
3. ריכוזיות ההייטק

אחת התופעות שאפיינו את ההייטק הישראלי בשנת 2024 הייתה גידול ניכר בריכוזיות מבחינת סקטורים, חברות ומשקיעים. תרשים 7 מראה את שיעור ההשקעות בסייבר מתוך סה"כ ההשקעות.

תרשים 7

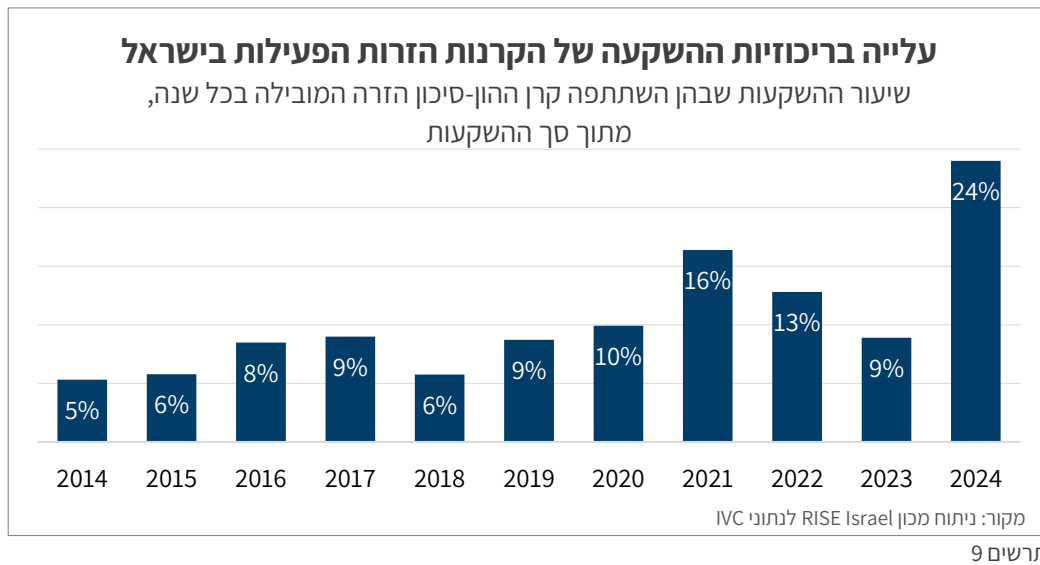
תרשים 8 מראה את שיעור ההשקעות בעשר החברות שגייסו הכי הרבה כסף מתוך סה"כ ההשקעות. בעוד שבשנים קודמות שיעור זה היה בד"כ כ-20% או פחות, ב-2024 הוא עלה ל-34%.

תרשים 8

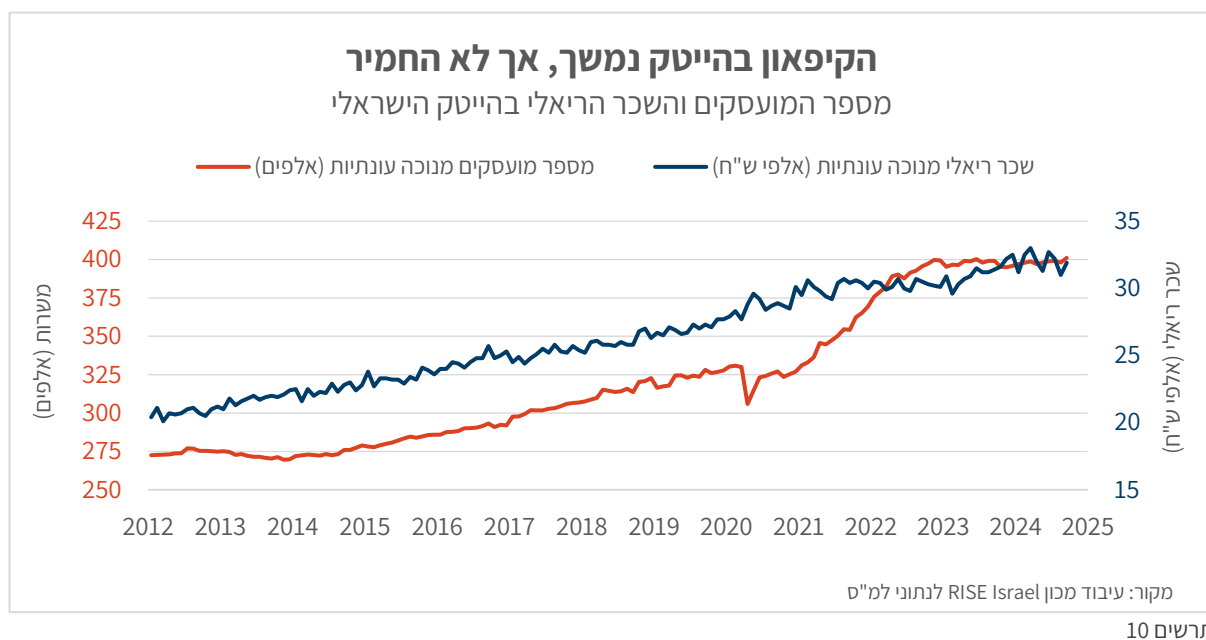

עבור תרשים 9 בדקנו מי הייתה קרן ההון-סיכון הזרה שהשתתפה בכל שנה בשיעור הגבוה ביותר של סבבי השקעה מבחינת סכומי ההשקעה. התרשים מראה את שיעור סך ההשקעות בסבבי ההשקעה בהם השתתפה קרן זו מתוך סה"כ ההשקעות בהיטק באותה שנה. ב-2024 זו הייתה סקויה קפיטל, שהשתתפה בסבבים בהם הושקעו 24% מסה"כ ההשקעות בשנה זו. ניתן לראות שבשנים קודמות השיעור בד"כ לא עלה על 10%, והשיא הקודם היה 16% ב-2021 (אז הייתה זו Insight Partners).

4. הון אנושי

ניתוח של נתוני הלמ"ס מראה כי מספר המועסקים בסקטור ההיטק הישראלי עלה בעקביות בעשור שלפני 2023, בד"כ בקצב של כ-4% בשנה. הוא הגיע לשיאו בתחילת שנת 2023, ואז נעצר. קפאון זה נמשך, אך לא החמיר ב-2024 (ראו תרשים 10).

הקפאון במספר המועסקים בהייטק מעלה שאלות לגבי השפעתו האפשרית על גיוס מועמדים מאוכלוסיות שונות. אנו מתכוונים לחקור שאלות אלה לעומק בדוח נפרד. ניתוח של נתוני הרשת החברתית לינקדאין,¹ מראה כי **אחרי שנים של עלייה רציפה בשיעור האנשים ללא הכשרה אקדמית שהצטרפו לתעשיית ההייטק - שיעור זה ירד ב-2024** (ראו תרשים 11).

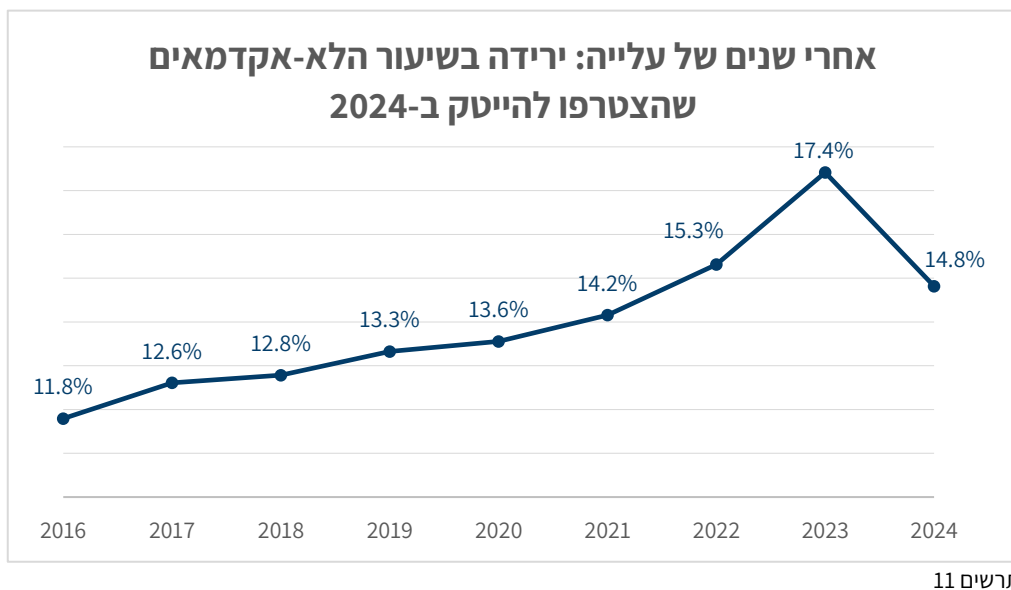
בשנים האחרונות חלה עלייה הדרגתית בשיעור הלא-אקדמאים מתוך המצטרפים להייטק מדי שנה. מגמה זו היתה תוצאה של שני גורמים עיקריים:

- גידול במספר המועסקים בחברות גדולות, אשר מעסיקות כמות גדולה יותר של עובדים בתפקידים שאינם דורשים תואר אקדמי.
- התפתחות מסגרות המספקות הכשרה יישומית ללא-אקדמית לעובדים טכנולוגיים (כגון Coding Bootcamps).

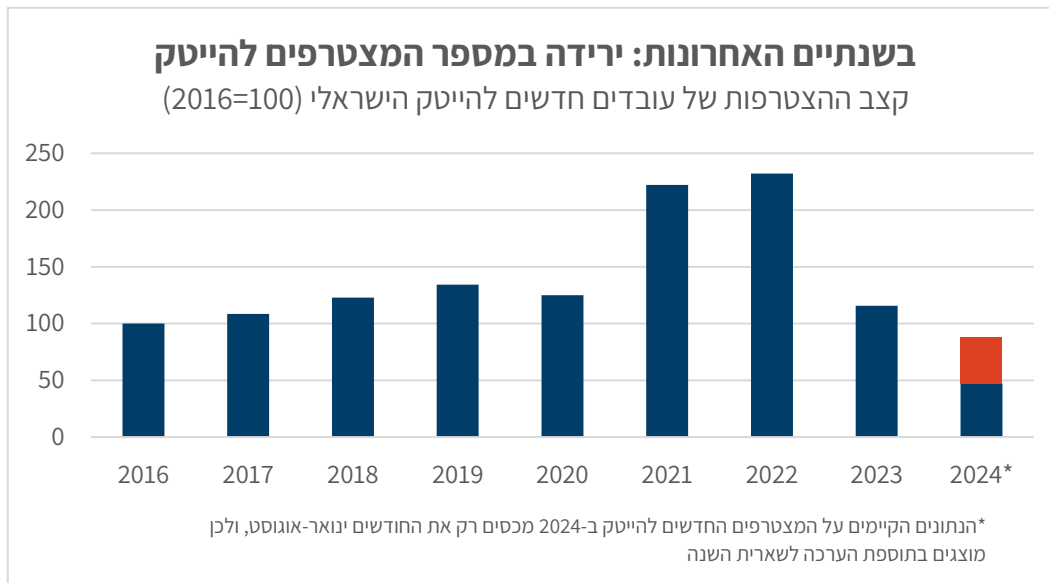
באופן טבעי, בשנת 2024, שבה ההייטק לא צמח ומספר המצטרפים החדשים ירד באופן חד, יש פחות ביקוש לעובדים בתפקידים ללא-טכנולוגיים. בנוסף, כשמגייסים פחות עובדים, גם בתפקידים טכנולוגיים המעסיקים יכולים להיות יותר בררנים ולהעדיף עובדים עם תואר אקדמי.

חשוב לציין שביחס לירידה החדה בסך גיוסי עובדים (תרשים 12), הירידה בשיעור הלא-אקדמאיים צנועה ביותר (מ-17.4% בשיא לכ-14.8% ב-2024), מה שמצביע על כך שההכשרות הלא-אקדמיות ממשיכות להיות מסלול רלוונטי לכניסה להייטק.

הערה: הנתונים לשנת 2024 מתייחסים לגיוסים ב-9 החודשים הראשונים של השנה. גיוס של אקדמאים נוטה להיות גבוה יותר במחצית השנייה של השנה, לאחר סיום השנה האקדמית.

¹ מאגר הפרופילים מאתר לינקדאין נאסף על ידי Initiative Bright והועמד לרשותנו לצרכי מחקר. אנו מודים ל-Bright Initiative by Bright Data על אדיבותם.

תרשים 12

נקודה נוספת שעולה מניתוח הנתונים היא שלמלחמה לא הייתה השפעה על שיעור גיוס ערבים להייטק.

5. אקזיטים

בחודשים האחרונים נכתב הרבה על ריבוי האקזיטים של חברות ישראליות, לעתים כאינדיקציה חיובית למצב ההייטק הישראלי. חשוב להבהיר את הנושא ואת הנתונים ומשמעותם.

אקזיטים נופלים בדרך כלל לשתי קטגוריות עיקריות – הנפקה לציבור ורכישה על ידי גוף אחר. הנפקה לציבור היא ככלל אירוע חיובי. החברה מוכיחה שהיא עומדת בדרישות החוקיות והעסקיות של הבורסה שבה היא מנפיקה (רוב חברות הטכנולוגיה הישראליות מנפיקות בנסד א"ק בניו יורק, אך יש גם דוגמאות אחרות), היא מגייסת כסף מהציבור, וממשיכה לפעול כחברה עצמאית.

רכישה, לעומת זאת, אינה בהכרח "טובה" ליזמים או לאקוסיסטם החדשנות הישראלי. יתרה מכך, אין הגדרה ברורה של "רכישה טובה", שכן זו תלויה בשאלות כמו מה סכום הרכישה בהשוואה לשווי החברה בעבר, האם המכירה רווחית ליזמים, למשקיעים, לכולם או לחלקם, מה האלטרנטיבה למכירה, מה יקרה לחברה ולעובדיה אחרי המכירה, וכד'.

לכן, בעיקר בתקופה מאתגרת כמו זו הנוכחית, לא ניתן לחוות דעה ברורה על "טיבם" של אקזיטים. בפרק זה נציג מספר נתונים לגבי אקזיטים בחמש השנים האחרונות.

טבלה 1 מתארת את מספר ההנפקות לציבור של חברות טכנולוגיה ישראליות, ואת כלל ההנפקות בבורסת נסדא"ק בניו יורק (הבורסה המועדפת על רוב חברות הטכנולוגיה). כפי שניתן לראות בטבלה, **מס' ההנפקות של חברות ישראליות עלה ב-2024 לעומת 2023**, בהתאמה לסה"כ ההנפקות. חמש מההנפקות היו בנסדא"ק ואחת בת"א.

2024	2023	2022	2021	2020	
6	4	12	77	20	מס' הנפקות של חברות ישראליות
157	125	156	753	316	סה"כ הנפקות בנסדא"ק

טבלה 1

רכישות

טבלה 2 מתארת את מספר הרכישות של חברות טכנולוגיה ישראליות. בעוד שמספר הרכישות של חברות טכנולוגיה ישראליות ב-2024 דומה למספר ב-2023, שווי הרכישות עלה בכ-60%.

2024	2023	2022	2021	2020	
100	97	137	210	145	מס' רכישות
16.3	10.1	13.3	14.0	8.3	שווי רכישות (מיליארדי דולרים)

טבלה 2

בשנת 2024 היו שלוש רכישות במיליארד דולר או יותר, לעומת אחת ב-2023.

המלצות

אחרי חוסר היציבות שהחלה ב-2023 עם הרפורמה המשפטית ומלחמת חרבות ברזל, ההמלצה העיקרית היא שממשלת ישראל תציג **חזון ואסטרטגיה שיתנו תקווה למשקיעים וליזמים**, ותציג **מדיניות של ניהול כלכלי אחראי, שימור ערכים דמוקרטיים וליברלים, ומזעור הבידוד הביני"ל**.

עידוד משקיעים זרים – הסיבה העיקרית שמרתיעה משקיעים זרים מפני השקעות בהייטק הישראלי היא תחושת הסיכון הגבוהה כתוצאה מהמצב הביטחוני וסימני השאלה הכלכליים והפוליטיים. עם זאת, חשוב לנקוט כל פעולה אפשרית לעידוד משקיעים כאלה ולהסרת חסמים. למשל:

- מאמצי הסברה ושכנוע ממוקדים של משקיעים חשובים בעולם שלא משקיעים בישראל. מאמצים אלה לא צריכים להתמקד בנושאים פוליטיים, אלא בהזדמנויות ההשקעה דווקא בתקופת משבר ובתרומת ההייטק הישראלי לתחומים כמו מדעי החיים, סביבה, וכד'.
- יוזמות להקטנת סיכוני השקעה.
- עידוד משקיעים זרים להקמת נוכחות קבועה בישראל, על ידי שינוי הגדרת permanent establishment של רשות המיסים.

כפי שהדוח מראה, נראה שקרנות הון סיכון תאגידיות שפועלות בישראל מושפעות פחות מהמצב, ולכן מומלץ להשקיע מאמץ מיוחד בעידוד CVC שלא פועלים בארץ להתחיל לעשות זאת.

עידוד משקיעים ישראליים – על רקע כל הקשיים בהשגת השקעות זרות, יש צורך קריטי בעידוד משקיעים ישראליים, ובעיקר משקיעים מוסדיים, להשקיע בהייטק המקומי. במהלך השנה רשות החדשנות השיקה את תכנית יוזמה 2, שזו מטרתה. בין בכירי התעשייה וקרנות ההון סיכון המקומיות הדעות חלוקות בנוגע לאפקטיביות של תכנית זו, הן בגלל ההבדלים שינה לבין תכנית יוזמה המקורית (שאינן עוררין על הצלחתה) ובין בגלל הרצון לראות תכנית אגרסיבית ומהירה יותר.

על רקע החשש מבריחת מוחות מישראל, על ממשלת ישראל להגדיר וליישם **תכנית אפקטיבית להעלאת מוחות או החזרת מוחות לישראל, הן לתעשייה והן לאקדמיה**. תכנית כזו אמורה לא לעסוק רק בהטבות מס שונות, אלא לטפל באופן הוליסטי בכל מה שמושך חוקרים ומומחים, כולל מענקי מחקר, גישה לתשתיות, וכד'.

סיוע לחברות חדשות בתחומים נבחרים – התופעה של ירידה במספר החברות החדשות שקמות מידי שנה נמשכת כבר מספר שנים. בדוח שפרסמנו לאחרונה הראינו שירידה זו אינה נובעת ממעבר מכמות לאיכות. מומלץ לבחון את התכניות השונות לסיוע לחברות חדשות כך שבתחומים שיוגדרו חשובים במיוחד הסיוע יהיה משמעותי יותר מכפי שהוא היום. לנציבות האירופית יש תכניות כאלה לעידוד חברות אירופאיות. בנוסף, בגלל הקושי של חברות שגייסו סיד בשנתיים האחרונות לגייס סבב נוסף, מומלץ לבחון סיוע גם לחברות אלה.

אף שלא הקדשנו בדוח זה פרק מיוחד לבינה מלאכותית, ברור מעל לכל ספק שהובלה בתחום זה מהווה תנאי הכרחי להובלה של ההייטק הישראלי בשנים הבאות. נושא קריטי זה הוא רב-תחומי, וכולל הון אנושי, תשתיות, מו"פ, רגולציה, ועוד. בדוח האחרון של מבקר המדינה נכתב: "לא קיימת בישראל אסטרטגיה לאומית ארוכת טווח בתחום הבינה המלאכותית. כאשר זה המצב אין פלא שירדנו במדדים הבינלאומיים. אין הצדקה לכך שחילופי ממשלות יגרמו לעצירת תכנית שאיננה קשורה לוויכוח פוליטי ומטרתה להציע את ישראל קדימה באחת המהפכות העולמיות שתתעצם עוד יותר בשנים הקרובות". על רקע הדיווחים על הקמת מטה לאומי חדש לבינה מלאכותית, **יש צורך מיידי בעדכון התכנית הלאומית של ישראל לבינה מלאכותית, מימונה המלא, ומימושה. העולם מתקדם בצעדי ענק, ואסור לישראל להישאר מאחור**.